

Talousarvio 2026 ja taloussuunnitelma 2027 - 2029
8593/02.00.00/2025

Aluehallitus 25.11.2025 § 306

Lisätiedot Talousjohtaja Ismo Rouvinen
ismo.rouvinen@siunsote.fi
Puh. 013 330 4506

Päätösehdotus Hyvinvointialuejohtaja Leivonen Kirsi:

Aluehallitus esittää liitteenä olevan Talousarviokirjan 2026 hyväksymistä aluevaltuustolle. Kirja sisältää talousarvion 2026 ja lisäksi taloussuunnitelman vuosille 2027–2029.

Aluehallitus esittää lisäksi aluevaltuustolle, että virkakoneisto valtuutetaan tekemään kirjaan mahdollisia teknisiä korjauksia.

Päätös Aluehallitus kävi talousarviokirjan läpi luvuittain.

Käydyn keskustelun perusteella esittelijä täydensi talousarviokirjaan liittyen päätösehdotustaan seuraavasti:

Kappale 4.4

- toinen lause... ammattiryhmän osalta ei lähitulevaisuudessa ole.
- toisen kappaleen loppuun lisälause: Henkilöstövoimavarojen riittävyyden ja ammatillisen osaamisen kehittämisen tueksi laaditaan koko organisaatiota koskeva henkilöstösuunnitelma. Hyvinvointialueen toimintaa uudistetaan yhdessä henkilöstön kanssa ja hyviä käytänteitä jakaen.

Kappale 5.2

- Taulukko 2. Rakenteelliset muutokset, tyhjään osaan teksti: Rakenteellisten muutosten ja strategisten kehittämishankkeiden tulokset ja eteneminen raportoidaan osavuosikatsausten ja tilinpäätöksen yhteydessä.
- Taulukon 2 alaosaan lisärivit säästöistä toimialueittain (Säästöt yhteensä - 20.000).

Taulukon 2 alle uusi osio:

Rakenteelliset muutokset

Hyvinvointialueen toiminnan uudistamisessa keskitytään ministeriöiltä saadun ohjauksen mukaisesti palvelurakenteen keventämiseen, palveluketjujen toimivuuden sujuvoittamiseen, palveluintegraation syventämiseen ja muutoksiin, joilla varmistetaan voimavarojen kohdentaminen kustannusvaikuttavalla tavalla.

Palvelurakenteen keventäminen tarkoittaa toiminnan painopisteen siirtämistä raskaista erityistason palveluista ongelmien ennaltaehkäisyyn ja peruspalveluihin. Tässä yhteydessä tarkastellaan kaikkia ympärivuorokautisia toimintoja, kuten vuodeosastojen sairaansijamääriä, ympärivuorokautisia asumispalveluja, lasten sijaishuoltoa ja vammaisten henkilöiden laitoshuoltoa. Ikääntyneiden asumispalvelujen rakenteen keventämistä jatketaan. Tämä tarkoittaa asumispalvelujen monipuolistamista niin, että palvelu vastaa kunkin asiakkaan toimintakykyä ja palvelutarvetta. Kotoa kotiin -projektissa tavoitellaan ikääntyneiden asiakkaiden hoitoketjun sujuvoittamista. Tavoitteena on vähentää jatkohoitopaikkaa odottavien määrää oikea-aikaisella kotiutumisella ja varmistamalla jatkohoitopaikkojen riittävyys erityisesti keskisellä alueella. Lapsiperhepalveluissa matalan kynnyksen tukea ja kotiin vietäviä palveluja lisäämällä voidaan vähentää lasten sijaishuollon tarvetta.

Palveluketjujen toimivuuden parantamisella tarkoitetaan hyvinvointialueen työ- ja toimintaprosessien sujuvoittamista esimerkiksi vuosien 2026-2027 aikana käyttöönotettavan, uuden asiakas- ja potilastietojärjestelmän avulla. Lean-kehittämisen avulla on mahdollista, yhdessä henkilöstön kanssa, tunnistaa toimintaprosesseissa esiintyviä pullonkauloja ja hukkaa ja niiden poistamisen myötä parantaa prosessien virtausta ja lisätä arvoa asiakkaalle sekä sujuvoittaa henkilöstön työskentelyä. Digihoitopolut tarjoavat asiakkaalle sujuvaa palvelua ja lisäävät hoidon jatkuvuutta sekä tarjoavat ammattilaisille erinomaisia työkaluja hoidon toteuttamiseksi.

Palveluintegraatiota syvennetään lisäämällä toimialuerajat ylittäviä toimintamalleja asiakkaiden palvelutarpeiden mukaisesti. LaNuPe-projektissa lasten, nuorten ja perheiden sosiaali- ja terveyspalvelut integroituvat saumattomaksi kokonaisuudeksi. Toimialuerajat ylittävää yhteistyötä pelastuslaitoksen ja sosiaalipalvelujen välillä jatketaan. Ensihoidon integraatiota terveystoimeen tiivistetään (esimerkiksi yhteispäivystys, palliatiivinen toiminta, kotisairaala ja kotihoito). Palveluintegraatiota syvennetään myös toimialueiden sisällä esimerkiksi perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon toimivalla hoidon porrastuksella ja konsultaatiotoimintaa lisäämällä sekä sosiaalipalvelujen perus- ja erityistason palvelujen välisellä saumattomalla yhteistyöllä.

Kaikilla toimialueilla kiinnitetään huomiota väestön palvelutarpeisiin nähdessä niukkojen voimavarojen kohdentamiseen kustannusvaikuttavalla tavalla. Tämä edellyttää tiedolla johtamista, näyttöön perustuvien toimintatapojen jalkauttamista ja uusien toimintamallien vaikutusten arviointia. Yksikkötasolle viety kustannuslaskenta sekä oman- ja yksityisen palvelutuotannon kustannusten vertailu auttaa ohjaamaan voimavarat kustannustehokkaalla tavalla. Ostopalvelujen strateginen ohjaus -projektia jatketaan yhteistyössä ulkopuolisen asiantuntijatahon kanssa sosiaali- ja terveyspalveluissa. Tavoitteena on aiempaa strategisempi ostaminen ja ostopalvelukustannusten kasvun hallinta.

Kappale 5.3 Kuva 5: Sarastia Oy korjataan Numera palvelut Oy:ksi.

Kappale 6.1 Toimialueiden talousarviot:

Sosiaalipalvelut:

- viides kappale kokonaan pois
- kolmanneksi viimeisen kappaleen (Huomiota kiinnitetään...) neljänneksi lauseeksi uusi lause: "Terveystieteidenhuollon kotiutuksen kannalta välttämättömät kotihoidon palvelut järjestetään viiveettä, mikä tukee linjausta kustannusten hillinnästä ja palvelurakenteen keventämisestä. "

Aluehallitus hyväksyi esittelijän täydennetyn päätösehdotuksen.

Selostus

Hyvinvointialuelain (611/2021) 115 §:n mukaisesti aluevaltuuston on kunkin vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä hyvinvointialueelle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio, jossa otetaan huomioon hyvinvointialuekonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä aluevaltuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Taloussuunnitelma on laadittava siten, että se on tasapainossa tai ylijäämäinen viimeistään toisen talousarviovuotta seuraavan vuoden päättyessä. Taloussuunnitelmassa hyväksytään hyvinvointialueen ja hyvinvointialuekonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Tavoitteiden on toteutettava hyvinvointialuestrategiaa. Hyvinvointialueen toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Aluevaltuusto vastaa hyvinvointialueen toiminnasta ja taloudesta, joten käsillä oleva toiminta- ja taloussuunnitelma on aluevaltuuston toiminnan ja talouden ohjausväline.

Hyvinvointialuelain (611/2021) 6 §:n mukaan hyvinvointialueen tehtävänä on järjestää sille lailla säädetty tehtävät. Hyvinvointialueen lakisääteisiä tehtäviä ovat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestäminen alueellaan. Hyvinvointialue voi ottaa hoitaakseen alueellaan sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä. Hyvinvointialueen itselleen ottamia tehtäviä voivat olla ainakin lakisääteisiin tehtäviin liittyvä kansainvälinen toiminta sekä hyvinvointialueiden keskinäinen edunvalvonta. Hyvinvointialueen itselleen ottaman tehtävän hoitaminen ei saa vaarantaa laajuudeltaan sen lakisääteisten tehtävien hoitamista.

Hyvinvointialue voi hoitaa kaikkien alueensa kuntien kanssa tekemällään sopimuksella hyvinvointialueen hoidettaviksi kunnista siirretyt kuntien vapaaehtoiset tehtävät, joiden hoitamiseen kunnat ovat osoittaneet hyvinvointialueelle rahoituksen ja jotka liittyvät hyvinvointialueen tehtävälleen. Pohjois-Karjalan hyvinvointialue järjestää ympäristöterveydenhuollon tehtävät kuntien puolesta siltä osin kuin kunnat ovat antaneet tehtävät hyvinvointialueen hoidettavaksi.

Lautakuntia ja vaikuttamistoimielimiä on kuultu talousarvion valmistelussa ja toimielimet ovat voineet esittää halutessaan kehittämisideoita talousarviossa olevien tavoitteiden saavuttamiseksi.

Hyvinvointialueiden rahoitus perustuu pääosin valtion rahoitukseen sekä osin asiakas- ja käyttömaksuihin. Valtion rahoituksen lähtökohtana on edellisen vuoden laskennallinen rahoitus. Rahoituksessa otetaan huomioon koko maan tasolla etukäteen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeen arvioitu kasvu, kustannustason muutos (hyvinvointialueindeksi) ja hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien muutos. Lisäksi rahoituksessa huomioidaan jälkikäteistarkistus.

Lain hyvinvointialueiden rahoituksesta (617/2021) 3 § mukaan hyvinvointialueille myönnetään valtion rahoitusta hyvinvointialueen asukasmäärän, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarvetta kuvaavien tekijöiden, asukastiheyden, vieraskielisyyden, kaksikielisyyden, saaristoisuuden, saamenkielisyyden, yliopistosairaalisien, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimien ja pelastustoimen riskitekijöiden perusteella.

Talousarvion laatimisen lähtökohtana on ollut valtiovarainministeriön 22.9.2025 julkaisema laskelma, jonka mukaan Pohjois-Karjalan laskennallinen rahoitus olisi vuonna 2026 noin 933,7 milj. euroa. Siirtymätasaus kuitenkin pienentää laskennallista rahoitusta noin 55,0 milj. euroa, jolloin vuoden 2026 yleiskatteelliseksi rahoitukseksi muodostuu noin 878,7 milj. euroa.

Taloudellisen tavoitteen saavuttamiseksi Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella on käyty yhteistoimintaneuvottelut syksyllä 2025 noin 20 milj. euron pysyvien säästöjen saavuttamiseksi vuonna 2026. Vuosille 2027 ja 2028 kohdistuvien säästöpainoiden arvioidaan olevan yhtä suuret, jotta kumulatiivinen alijäämä tulee em. aikataulussa katetuksi. Näin ollen vuoden 2026 talousarviokirjaan sisältyvä tuottavuusohjelma sisältää kehittämis- ja säästötoimenpiteitä, jotka vaikuttavat hyvinvointialueen toimintaan eli lakisääteisten palvelujen järjestämiseen, talouteen ja henkilöstöön tulevan taloussuunnittelukauden 2026 – 2029 aikana.

Hyvinvointialueen toimintatuottojen yhteismäärä on 129,9 milj. euroa ja toimintakulujen yhteismäärä 967,3 milj. euroa. Toimintakatteeksi muodostuu -837,4 milj. euroa, joka katetaan valtion 878,7 milj. euron rahoituksella. Vuosittain hyvinvointialueiden tulevan vuoden rahoituksen maksatuspäätökset valmistellaan joulukuussa ja toimitetaan hyvinvointialueille, kun valtion tulevan vuoden talousarvio ja täydentävä talousarvio ovat hyväksytty. Tämä tarkoittaa, että hyvinvointialueiden valtionrahoitukset saattavat edelleen muuttua.

Strategisesti erittäin tärkeäksi tunnusluvuksi, vuosikatteeksi, muodostuu noin 37,9 milj. euroa. Poistojen ollessa noin 20,9 milj. euroa tilikausi ensi vuoden talousarvio on 17 milj. euroa ylijäämäinen. Tämä tarkoittaa, että vuodelle 2026 toimintakulujen määrä on noin 13,3 milj. euroa (1,4 %) suurempi kuin vuoden 2025 tulosennusteen arvioidaan olevan. Tämä tarkoittaa, että lakisääteisyyteen lisäpanostamisen (n. 9,0 milj. euroa) jälkeen normaalitoimintaan jää 4,3 milj. euroa enemmän rahaa käytettäväksi kuin vuonna 2025 tulosennusteen mukaisesti sitä on kulumassa.

Todetaan, että taloussuunnitelma ei ole alijäämien kattamisen osalta voimassa olevan lainsäädännön mukainen. Parhaillaan on valmistelussa hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta, jonka mukaan hyvinvointialueet voisivat saada lisää aikaa alijäämiensä kattamiseen vuoden 2028 loppuun asti. Määräaikaa voitaisiin pidentää harkinnanvaraisesti alueen hakemuksesta, jos se tekee toimenpiteitä talouden tasapainottamiseksi eikä sille kerry uutta alijäämää vuonna 2025. Viimeisimmän ennusteen mukaan hyvinvointialueen vuoden 2025 tilinpäätös on toteutumassa ylijäämäisenä (3 milj. euroa) tänä vuonna.

Alijäämien kattaminen on huomioitu taloussuunnitelmassa 2027 – 2029 siten, että vuoden 2025 lopussa arvioitu kumulatiivinen alijäämä tulee katetuksi vuoden 2028 loppuun mennessä aluehallituksen hyväksymien talousarvion valmisteluperiaatteiden mukaisesti. Tässä on huomioitu em. vireillä oleva lakimuutos.

Koska vuoden 2026 talousarvion vuosikate on 37,9 milj. euroa, niin vuodelle 2027 on mahdollisesti odotettavissa lainanottovaltuutta, jos vuoden 2026 kulukehitys on suunnitelmien mukaista. Vuodesta 2028 eteenpäin mahdolliseen lainanottovaltuuteen tulee vaikuttamaan VM:n määrittämä tulevien vuosien hyvinvointialueiden rahoituksen taso sekä hyvinvointialueen oma kulukehitys.

Valtioneuvosto päätti kesäkuussa 2025 myöntää Pohjois-Karjalan hyvinvointialueelle vuodelle 2026 lainanottovaltuutta 76,3 milj. euroa. Vuoden 2026 investointien kokonaissumma on 96,4 milj. euroa, josta vuoden 2023 lainanottovaltuudella toteutetaan 13,6 milj. euroa, vuoden 2024 lainanottovaltuudella 22,2 milj. euroa ja vuoden 2026 lainanottovaltuudella 61,1 milj. euroa. Pelastustoimen investointeihin haetaan investointitukea 0,5 milj. euroa. Vuosina 2027 ja 2028 lainanottovaltuutta ennustetaan saatavan vahvistuvien vuosikatteiden myötä. Vuoden 2027 lainanottovaltuuden ennustetaan olevan pienempi kuin vuoden 2026 em. 76,3 milj. euroa. Aluevaltuusto on käsitellyt ja hyväksynyt ministeriöihin toimitetun 2026 – 2029 investointisuunnitelman kokouksessaan § 48/2.10.2025. STM on puolestaan ilmoittanut ministeriöihin lähetetyn Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen investointisuunnitelman alustavasta hyväksymisestä 19.11.2025. Virallinen hyväksyntä on STM:n mukaan tulossa TA-kirjan valmistumisen jälkeen.

Aluevaltuustoon nähden sitovien tavoitteiden toteutumista seurataan osavuositarkastusten yhteydessä ja arvioidaan tilinpäätöksessä.

Hyvinvointialuejohtajan esitys vuoden 2026 talousarvioksi ja vuosien 2027 – 2029 taloussuunnitelmaksi ovat liitteenä olevassa Talousarviokirjassa 2026. Asian liitteinä ovat myös turvallisuuden ja varautumisen lautakunnan talousarvioesitys, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnan sekä tulevaisuuslautakunnan lausunnot ja painopisteet 2026 talousarvion valmisteluun sekä vaikuttamistoimielinten (pl. osallisuusvaliokunta) lausunnot talousarviosta.

